

ue fisc di

Unitatea Executivă pentru
Finanțarea Învățământului Superior,
a Cercetării, Dezvoltării și Inovării

proEthics

Modele participative pentru orientarea activităților de cercetare și inovare. Ghidul european de etică a participării și experiența din România

Smart Diaspora 2023 - 10/11 aprilie

Participatory Real Life Experiments in Research and Innovation

Funding Organisations on Ethics - **pro**Ethics

Obiectiv general:

Elaborarea colaborativă și testarea unui Cadru de Etică

identificarea de modele participative și de interacțiune cu cetățenii

Cadrul de Etică - include principiile, liniile directoare, recomandări, criteriile de evaluare, bune practici care să sprijine organizațiile în acțiunile de implicare a cetățenilor în dezvoltarea de strategii, programe, activități de finanțare sau evaluare.

Cadrul de Etică

Recomandări:

- A. Structura procesului: identificarea contribuțiilor așteptate, flexibilitatea planificării, explorarea impactului proceselor de cercetare/inovare;
- B. Activitatea țarhetată: definirea tipului de abordare;
- C. Tipul de participanți: cine este grupul țintă, modul de recrutare;
- D. Aspectele etice și riscurile: identificarea problemelor de etică și modul de soluționare;
- E. Asigurarea unui dialog echitabil: adresarea vulnerabilităților și specificităților participanților;
- F. Monitorizarea procesului participativ: reflectarea asupra procesului și a rezultatelor, transparența, comunicarea așteptărilor

Ce urmează?

- Revizuirea versiunii actuale
- Format adițional prietenos din punct de vedere vizual cu accent pe setul de acțiuni recomandate
- Materiale adiționale care să familiarizeze practicienii cu ghidul

Activitatea pilot

Participarea cetățenilor la îmbogățirea Agendei Naționale de Cercetare

- **Mai 2022** -

Context proiect - testarea și evaluarea configurațiilor participative inovatoare (activități de pilotare) pe următoarele dimensiuni: "participarea cetățenilor în proiecte inovatoare", "implicarea cetățenilor în procesele agențiilor finanțatoare", "implicarea cetățenilor în procesele de evaluare".

Context național - elaborarea Strategiei Naționale de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă 2022-2027 + Agenda Națională de Cercetare

Input - Agenda Națională de Cercetare - șase domenii care vizează provocări societale (priorități de cercetare) fiecare având asociate câteva zone de impact așteptată cu descrieri extinse

Elaborată de experți prin:

- 6 paneluri (150 persoane) au făcut propuneri
- Propunerile panelurilor votate online de către 2300 experți

Atelierele de lucru cu cetățenii pentru îmbogățirea Agendei Naționale de Cercetare

Domeniile abordate din Agendă

Domeniu: Cultură, creativitate și societate incluzivă

IMPACT 1: Democrație revigorată

- Creșterea transparenței instituțiilor publice și a administrației publice;
- Cetățenia digitală - utilizarea competență a noilor tehnologii în contextul cetățeniei democratice;
- Dezvoltarea de mecanisme și instrumente funcționale de implicare, consultare a cetățenilor;
- Creșterea participării civice în luarea deciziilor a cetățenilor, inclusiv a comunităților vulnerabile (afectate de sărăcie, marginalizare, discriminare);
- Reducerea atitudinii extremistice și a radicalizării îndreptate împotriva minorităților;
- Cunoașterea contribuției minorităților naționale la dezvoltarea societății românești;
- Promovarea științei în societate;
- Promovarea rolului științei în fundamentarea politicilor publice;
- Dezvoltarea unei clase politice motivate de valori.

IMPACT 2: Dezvoltarea artelor, culturii și a sectoarelor culturale și creative

- Noi forme de educație prin cultură;
- Crearea de noi produse culturale și instrumente pentru managementul și antreprenariatul cultural;
- Reducerea rupturii dintre creativitatea artistică și mediul social-economic;
- Stimularea dezvoltării competențelor lingvistice atât în limba maternă, cât și în limbi străine;
- Creșterea înțelegerii valorilor comune pentru mix-ul: cultură, patrimoniu, turism, dezvoltare economică;
- Dezvoltarea sentimentului de identitate și apartenență europeană;
- Menținerea diversității culturale;
- Dezvoltarea artei și designului;
- Reducerea traficului ilicit al bunurilor culturale și gestionarea riscurilor în cazuri de forță majoră;
- Dezvoltarea de soluții privind integrarea populațiilor care nu tin pasul cu ritmul schimbărilor tehnologice;
- Realizarea conexiunii dintre inovarea tehnică și artistică, respectiv inovarea socială

IMPACT 3: Dezvoltare socială și economică pe termen lung

- Eradicarea sărăciei învățării;
- Sprijin pentru dezvoltarea tinerilor defavorizați;
- Combaterea fenomenelor de știri false/ "fake news" și pseudostiinta;
- Protecție socială (de ex. pensii) prin prisma declinului demografic (scăderea populației);
- Adecvarea economică și socială la fenomenele asociate globalizării;
- Adaptarea educației la schimbările de pe piața muncii;
- Înțelegerea impactului migrației și a mobilității forței de muncă asupra economiei și societății;
- Cultivarea identității și valorilor naționale în context european și universal;
- Sistem bazat pe merite și competență în sectorul public.

IMPACT 4: Creșterea incluzivă și reducerea vulnerabilităților

- Creșterea calității educației și a oportunităților de formare de-a lungul vieții;
- Creșterea nivelului de trai;
- Reducerea diferențelor mari de nivel de trai, educație, sănătate;
- Combaterea discriminării;
- Creșterea egalității de șanse și tratament, care să includă problematica discriminării de gen;
- Integrarea socială a persoanelor vulnerabile și a copiilor cu nevoi speciale;
- Creșterea ocupării forței de muncă, asigurarea locurilor de muncă decente pentru toți;
- Accesul la cultură și știință;
- Noi căi de dezvoltare a culturii antreprenoriale.

Domeniu: Securitate civilă pentru societate

IMPACT 1: Diminuarea pierderilor cauzate de calamități naturale, accidentale și de cele provocate de om

- Creșterea capacității de redresare a comunității prin informare, educare și implicare civică;
- Managementul riscurilor asociate dezastrelor tehnologice (ex. accidente cu substanțe toxice);
- Pregătirea pentru evenimentele cu riscuri multiple, în condițiile schimbării climatice accelerate;
- Limitarea impactului fenomenelor meteo extreme (furtuni, viscole, tornade, temperaturi) prin dezvoltarea de servicii climatice specifice;
- Reducerea impactului seismelor puternice prin decizii corect informate, pe baze științifice;
- Diminuarea amenințărilor CBRNE (chimice, biologice, radiologice, nucleare și explozive);
- Dezvoltarea sistemului de management al riscului asociat inundațiilor;
- Prevenirea accidentelor de laborator generatoare de riscuri biologice majore;
- Combaterea efectelor perioadelor de secetă și reducerea desertificării;
- Prevenirea și limitarea incendiilor de pădure.

IMPACT 2: Facilitarea mobilității pasagerilor și a transporturilor legitime de mărfuri și prevenirea comerțului ilicit, a pirateriei și a altor acte criminale

- Reducerea incidenței accidentelor rutiere majore;
- Limitarea traficului ilegal de deșeur;
- Depistarea timpurie și oprirea traficului de persoane;
- Reducerea riscului de atac terorist asupra pasagerilor și în spațiile publice;
- Reducerea traficului (inclusiv a tranzitului) ilegal de mărfuri și materii prime;
- Limitarea traficului de imigranți și a imigrației ilegale;
- Schimbarea percepției cu privire la imigrație;
- Optimizarea traficului rutier.

IMPACT 3: Gestionarea mai eficientă a criminalității și a terorismului și îmbunătățirea rezilienței și autonomiei infrastructurilor fizice și digitale

- Reducerea corupției în sectorul public;
- Combaterea rețetelor de crimă organizată;
- Soluții de regenerare urbane (procese de reinventare și restructurare urbană, în vederea trecerii către "smart cities") pentru creșterea siguranței cetățenilor;
- Creșterea gradului de încredere a populației în forțele de ordine;
- Combaterea discriminării în aplicarea legii;
- Adaptarea societății la noile provocări de securitate convenționale și neconvenționale (hibride);
- Evaluarea impactului utilizării inteligenței artificiale în sisteme de menținere a securității colective.

IMPACT 4: Creșterea securității cibernetice și menținerea unui mediu online mai sigur

- Conștientizare la nivel individual și instituțional cu privire la existența atacurilor cibernetice și a importanței combaterii acestora;
- Identificarea conținutului instigator din mediul on-line;
- Pregătirea pentru amenințări cibernetice asimetrice;
- Modele inovative de atragere și formare a specialiștilor în domeniul securității cibernetice;
- Dezvoltarea de standarde de securitate cibernetică în sectorul public;
- Combaterea cyberbullying;
- Responsabilizarea furnizorilor de produse digitale din perspectiva securității cibernetice;
- Creșterea încrederii populației în securitatea schimburilor de date prin Internet;
- Reducerea impactului atacurilor informatice asupra infrastructurilor de mare importanță;
- Noi metode de reducere a fraudelor online.

Activitatea pilot

Participarea cetățenilor la îmbogățirea Agendei Naționale de Cercetare

- Mai 2022 -

Obiectiv:

Testarea posibilității (și a dorinței) cetățenilor de a se implica în fluxul decizional cu privire la elaborarea documentelor strategice ce privesc activitatea de cercetare și inovare, pornind de la nevoile lor personale sau ale comunității din care fac parte.

Validare/îmbogățirea Agendei Naționale de Cercetare conform nevoilor cetățenilor sau ale comunităților din care fac parte

Domeniile abordate: (1) Cultură, creativitate și societate incluzivă și (2) Securitate civilă pentru societate

Metodologie - Foresight

Format - World cafe (5 grupuri de lucru)

- Lucru în grup;
- Prezentări;
- Vot individual pe rezultate;

Activitatea pilot

Participarea cetățenilor la îmbogățirea Agendei Naționale de Cercetare

- Mai 2022 -

De ce am ales implicarea cetățenilor?

- Agenda în sine vizează provocări societale;
- Participanții = "experți în viața lor proprie" => opinii valoroase;
- Lipsa unui dialog între cercetători și cetățeni;

Probleme de etică	Soluții
Selecția participanților	Criterii bine definite
Motivația participării	Remunerare
Dialog/contribuții echitabile	Formatul/facilitare potrivită
Transparență	Comunicarea clară a așteptărilor
Evaluare rezultate	Formular feedback

Activitatea pilot

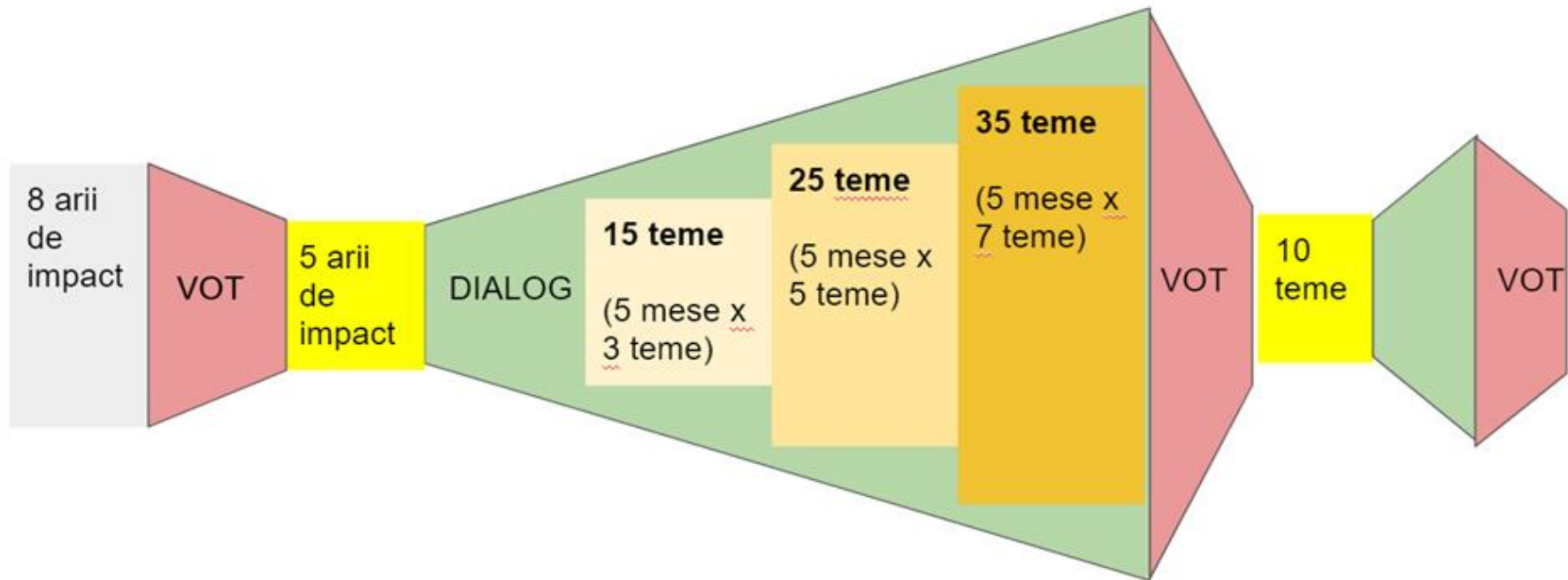
Participarea cetățenilor la îmbogățirea Agendei Naționale de Cercetare

- **Mai 2022** -

Recrutare - 60 de participanți (2 ateliere de lucru a câte 30) cu o repartizare echitabilă pe următoarele criterii:

- gen: 50%-50%;
- urban/rural: 65%- zonă urbană mare (București), 16%-zonă urbană mică, 19%- zonă rurală;
- nivel de studii: 70% -studii superioare, 30%- studii medii (liceu/școală profesională);
- vârstă: 31%- 20-30 ani, 31% -31-40 ani, 31%- 41-50 ani, 7%- 50+

*participanții trebuia să fie familiarizați, într-o oarecare măsură, sau să urmărească subiecte de interes actual cum ar fi probleme de mediu, sustenabilitate, educație, sănătate, securitate, nutriție, infrastructură, etc.

Activitatea pilot Participarea cetățenilor la îmbogățirea Agendei Naționale de Cercetare

- Mai 2022 -

- Descrierea problemei (detaliere, impactul actual, evoluția probabilă la orizont de timp 2030);
- Valorile care ar trebui promovate pentru a soluționa problema;
- Soluții posibile;
- Relevanța pentru cercetare

1. Tema - Timp redus pentru activități/ viață personală (16 voturi)

Descriere/ Exemple

- Lucru pe ture;
- Conectare continuă;
- Program lung și volum mare de lucru;
- Situații în care nu sunt plătite orele de lucru suplimentare;
- Presiune de la conducerea organizației;
- Timp crescut petrecut în trafic;
- Presiune socială - pentru a câștiga mai mult/a avea mai mult;
- Competiție crescută pe piața muncii;
- Nu se dau/iau concedii.

Impact actual

- Crește nivelul de stres și apar probleme de sănătate (fizică și psihică);
- Distanțare socială - oamenii nu mai au timp să se vadă unii cu ceilalți;
- Apar probleme în viața personală și de familie - mai puțin atenție acordată copiilor, aceștia nu sunt supravegheați;
- Concedii mai puține și scurte;
- Tot mai mulți oameni apelează la servicii precum curățenie, gătit, cumpărături etc.

Evoluția probabilă la orizont de timp 2030

- Perpetuarea problemelor de sănătate fizică;
- Crește incidența problemelor de sănătate psihică - risc de burn-out ridicat;
- Impact negativ asupra copiilor - relațiile copii-părinți sunt tensionate;
- Crește cererea și oferta de servicii precum curățenie, gătit, îngrijire copii, etc.

Valori care ar trebui promovate

- Sănătatea mintală;
- O mai bună organizare și eficiență;
- Viața personală.

Soluții posibile

- Reglementarea Codului Muncii;
- Amendarea angajatorilor care nu respectă programul de lucru - realizarea de controale periodice pentru verificare;
- Reducerea programului de lucru la șase ore de lucru pe zi sau la patru zile de lucru pe săptămână;
- Lucru "remote" cu program la alegere - fix, flexibil.

Relevanță pentru cercetare

- Cercetarea modului în care drepturile angajaților se reflectă în documente;
- Cercetarea echilibrului viață profesională - viață personală - presiuni la care sunt supuși angajații, cât timp este petrecut pentru muncă și cât pentru viață personală sau activități de relaxare;
- Cercetarea implicațiilor psihologice ale timpului crescut alocat pentru activitățile profesionale;
- Cercetarea eficienței angajatorilor;
- Cercetarea/explorarea modelelor alternative de mers la lucru (patru zile pe săptămână, șase ore pe zi).

Rezultatul unui atelier de lucru

Rezultat: 10 teme asociate provocărilor detaliate din Agendă

Tema de interes	Vot
Timp redus pentru activități/viață personală	16
Lipsa educației financiare	13
Revitalizarea instituțiilor publice și actualizarea competențelor funcționarilor	11
Cetățenie digitală	11
Creșterea încrederii pentru platformele online	9
Act educațional slab la toate nivelurile	7
Emigrarea în masă din motive socio-economice	4
Consultarea periodică a cetățenilor	3
Înțelegerea/nivelul de afectare a unui posibil atac cibernetic	3
Neadaptarea educației la contextul socio-economic	2

Activitatea pilot

Participarea cetățenilor la îmbogățirea Agendei Naționale de Cercetare

- Mai 2022 -

Concluzii:

- Activitățile participative sunt în stadiul de pilotare;
- Cadru de învățare și de identificare de așteptări realiste;
- Oportunitate de adaptare a formatelor proceselor participative;

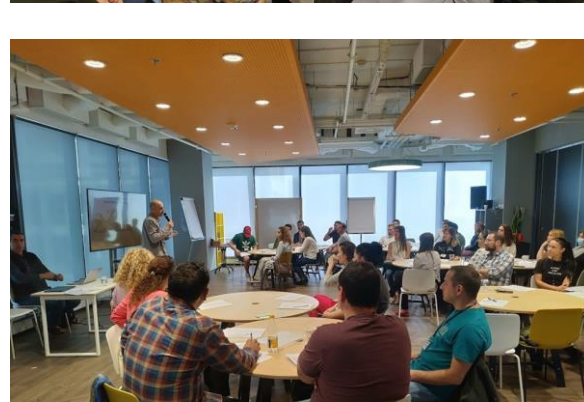
Exercițiul a fost un succes din punctul de vedere al:

- implicării/dialogului cu cetățenii;
- înțelegerii formatului și procedurii;
- percepției activității de cercetare ca instrument de soluționare al provocărilor societale;
- validării sau chiar al îmbogățirii problematicii propuse de experții care au elaborat Agenda Națională de Cercetare.

Tema propusă de cetățeni - *Timp redus pentru activități/viață personală* - a fost inclusă în varianta finală a Agendei Naționale de Cercetare, sub forma:

Explorarea / înțelegerea factorilor care contribuie la starea de bine a cetățenilor, precum relațiile sociale, stilul de viață, reziliența în condiții de stres, sănătatea fizică și emoțională, echilibrul viață - muncă, conectarea cu natura, spiritualitatea
(Domeniu: Cultura, creativitatea și societatea incluzivă, Impact: Creșterea incluzivă și reducerea vulnerabilităților)

Atelierele de lucru cu cetățenii pentru îmbogățirea Agendei Naționale de Cercetare

Surse:

[Proiect proEthics](#)

[Cadrul de Etică](#)

[Participarea cetățenilor la îmbogățirea Agendei Naționale de Cercetare - Raport](#)